

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«БІОРІЗНОМАНІТТЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА
ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ
У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

22 квітня 2026 р.
м. Полтава

Рецензенти:

Білаш Сергій Михайлович – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету.

Писаренко Павло Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафебри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Полтавського державного аграрного університету.

Б63 БІОРІЗНОМАНІТТЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 квітня 2026 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г.Короленка, 2026. – 369 с.

Вміщені матеріали фундаментального дослідження фіторізноманіття, заходів щодо його збереження та збагачення у науково- дослідних установах та навчальних закладах України. Для науковців різних профілів, біологів, екологів, фахівців заповідної справи, викладачів, учителів, аграріїв, аспірантів, магістрантів, студентів.

УДК 57(062):574.1

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

© Авторський колектив, 2026

©ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2026

Зміст

<i>МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ІЗ БІОЛОГІЇ</i>	
Акулов С. Ф., Грачов М. А.	10
<i>БІОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ПІДґРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СИСТЕМІ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ</i>	
Андреева А. В., Сакун О. А.	14
<i>БІОЛОГІЧНІ ТА ЕСТЕТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МАГНОЛІЙ ЯК ОБ'ЄКТА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН</i>	
Антонець М. О., Антонець О. А., Баньковська І. Б., Самородов В. М.	17
<i>ІНТРОДУКЦІЯ ЕКЗОТИЧНИХ РОСЛИН У КРИВОРУДСЬКОМУ ДЕНДРОПАРКУ</i>	
Бабарика В. Г., Календар О. С.	21
<i>БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ РОСЛИННОГО І ТВАРИННОГО СВІТУ</i>	
Березко А. М.	24
<i>ОСНОВНІ ХВОРОБИ ДЕРЕВНИХ ПОРІД КОЛЕКЦІЇ ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «УСТИМІВСЬКИЙ»</i>	
Білик О. М.	27
<i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ І КОНЦЕПТ-КАРТ ЯК ЗАСОБУ СТРУКТУРУВАННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З БІОЛОГІЇ</i>	
Бова А. Ю.	31
<i>АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОГО РОЗУМУ УЧНІВ</i>	
Вербицький В. В.	33
<i>АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЙ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ М. ПОЛТАВА)</i>	
Вісич Д. М.	38
<i>РОЛЬ ЛЮДИНИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ПРИРОДИ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	
Войтевич Т.О.	40
<i>ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА ВОДНІ ЕКОСИСТЕМИ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВІДНОВЛЕННЯ</i>	
Ворошило О. А., Дяченко-Богун М. М., Сагайдак В. Р.	43
<i>РАРИТЕТНЕ БІОРІЗНОМАНІТТЯ РЛП КРЕМЕНЧУЦЬКІ ПЛАВНІ</i>	
Гальченко Н. П., Максименко О. В.	46

БІОЛОГІЧНІ ТА ЕСТЕТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МАГНОЛІЙ ЯК ОБ'ЄКТА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Антонець М. О., кандидат психологічних наук

Антонець О. А., кандидат сільськогосподарських наук

Баньковська І. Б., доктор сільськогосподарських наук

Самородов В. М., доцент, заслужений винахідник України

Полтавський державний аграрний університет

Загарбницька війна, що триває більше чотирьох років, викликає серед українців шерег різноманітних проблем, а саме, загибель людей, насильство, моральне знущення, а також руйнування як природних територій, так і населених пунктів з їх садками, парками та скверами. З огляду на це, слід посилити виховні заходи для покращення психологічного стану молоді. Також на заняттях педагогам важливо орієнтувати здобувачів вищої освіти на збереження та збагачення біорізноманіття території закладів, де вони проходять навчання.

Викладаючи ботаніку, лікарські рослини та екологічну психологію, актуально зосереджувати увагу студентів на природних об'єктах, що мають глибокий екологічний та естетичний зміст. Таким об'єктом є види роду Магнолія. Більшість з них – листопадні дерева заввишки близько 30 м, іноді чагарники, але є багато видів з вічнозеленими листками. «Небагато деревних рослин може позмагатися красою цвітіння з магноліями. Квітки дуже великі – від сніжно-білих до червоних, духмяні» [4]. Тому не дивно, що британський вчений В. Бін стверджує, що «жодна екзотична група рослин не прикрашає сад так, як гарно підібрана колекція магнолій» [10].

Ось чому у дендропарку Полтавського державного аграрного університету можна побачити різні види магнолій, що вперше до Полтави інтродукував один з авторів публікації В. М. Самородов. Він практикує у викладанні ботаніки соціологічний підхід, що базується на вивченні засобів і способів охорони природи, раціональному використанні її ресурсів, а також збереженні біосфери [2]. Для підтвердження цього наведемо лише один

приклад, що стосується дерева магнолії кобус. Воно росте біля навчального корпусу № 4. Цьогоріч ця рослина є ювіляркою. Біля пам'ятника загиблим за часи Другої світової війни викладачам та студентам ростуть ще два дерева магнолії кобус такого ж віку [3]. У первинному ареалі вона зустрічається у Японії. Магнолія кобус цвіте рано навесні, до розпускання листків. У неї навіть деревина дуже духмяна. Добре витримує морози [4]. Біля навчального корпусу № 1 висаджені і вже квітують шостий рік чотири дерева магнолії гібридної, посаджені на честь 100-річчя ПДАУ та його агрономічного факультету.

З огляду на попереднє, підкреслимо, що викладаючи екологічну психологію, М. О. Антонець використовує магнолію як приклад для комфортного та естетичного стану доквілля на території ПДАУ. Вона спирається на дидактичний принцип екологічності, що веде до створення середовища власного розвитку. При цьому педагог спирається на думку А. М. Львовичкіної про те, що серед студентської молоді необхідно розвивати «найкращий тип стосунків людини та доквілля – екоорієнтований антропоцентризм» [6]. За законами спілкування цей тип стосунків має характер „суб'єкт- суб'єктних” і є актуальним у побудові післявоєнної України. Але пропонується більш досконалий тип взаємин людини та доквілля – «екоорієнтований теоцентризм» [2]. В основі таких стосунків є Бог – (θεός), який створив Всесвіт і людину. Божий план створення людини та її діяльності на планеті включав оригінальність, суверенність та пріоритетність над усією природою, бо «Землю Господь віддав синам людським!» [1].

Тому, 16 квітня 2026 року в ПДАУ планується проведення заходу «Магнолія. 50-та весна». Він відбудеться у ракурсі української сецесії. Як зауважує А. Матусяк, «головним ідейним посланням сецесії є панестетизм, тобто намагання і прагнення до формування навколишнього світу людини згідно з принципами естетики» [7]. Недарма болгарська фахівчиня з ботаніки М. Ніколова зазначає, які «чудові магнолії під час цвітіння. Подібно до класичної музики вони захоплюють душу людини своєю чистотою, ніжністю і гармонією та залишають незабутнє враження»[9]. Тому гаслом заходу «Магнолія. 50-та весна» є «Усе Він

створив гарним у свій час [1]: цвісти попри все – сила України». «Мета заходу – поширювати природоохоронну діяльність на Полтавщині, сприяти духовному, естетичному, патріотичному вихованню молоді та прояву творчого потенціалу громадян нової України. Захід присвячений пам'яті героїв, які віддали своє життя за свободу і незалежність України» [2].

Щодо естетичних властивостей магнолій, то доцільно зазначити, що споглядання і переживання краси від їх квітування упорядковує сприймання світу. В. В. Медведєв та А. І. Єгорєнков заважають, що «сприйняття краси корелює з активністю передніх частин кори головного мозку, що бере участь у реалізації вищих психічних функцій, а саме формування досвіду, здійснення вибору, самоусвідомлення, формування модусів соціальної поведінки, ретроспекції власного життєвого шляху, реалізації релігійних складових психіки» [8].

Як відомо, художнє зображення квіток або квітуючих рослин теж є складовою естетики. Недарма Н. Кушнір зазначає: «Ботанічна ілюстрація є невід'ємною частиною, що пов'язана як науково, так і історично. Також існує ботанічне мистецтво — це науково-коректне, але часто ботанічно неповне зображення рослин. Частіше ботанічні роботи засновані на естетичному зображенні у кольорі і не містять повного ботанічного опису» [5]. Тому у форматі заходу «Магнолія. 50-та весна» вперше не лише у ПДАУ, а й у цілому на Полтавщині проходить виставка-конкурс картин на тему «Магнолія – аристократка рослинного світу» щодо естетичної особливості цієї рослини під час її квітування. У конкурсі взяли участь 50 художників віком від 12 до 70 років з різних країн світу.

Також програма заходу передбачає прем'єру вистави-феєрії «Магнолія». У фіналі авторка п'єси, докторка сільськогосподарських наук І. Б. Баньковська, у поетичній формі передає красу квітучої магнолії:

Тендітна Квітко, пісня неземна,
Вдихаю аромат, захоплююсь тобою,
Милуюсь неймовірною красою.

Феєрія думок – квітує знов Весна!
Не можна втримати слова і почуття:
У лоні пелюсток чудовий спокій,
Вразлива теплота, любов, жіночність...
Там Всесвіт знов народжує Життя!
Душа бажає зупинити календар –
Казкова мить, мелодія святкова...
Ти – символ Вічності і до Життя Любові.
Магноліє, ти – дивовижний Божий Дар!

Отже, біологічні та естетичні властивості магнолії, як природного об'єкту, широко використовуються викладачами навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ в освітньому процесі. Педагоги впливають на здобувачів вищої освіти, виховуючи в них високі духовні і моральні стандарти.

Список використаних джерел

1. Біблія. Святе Письмо Старого та Нового Завіту / переклад отця Івана Хоменка. Жовква: Виданництво отців Василян «Місіонер», 2022. 1086 с.
2. Антонець М.О, Антонець О.А., Баньковська І.Б., Самородов В.М. Дидактичні принципи у викладанні ботаніки, лікарських рослин та екологічної психології у ПДАУ. *«Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні: наукові читання Івана Косенка»*: Матеріали ІХ міжнародної наукової конференції, присвяченої 230-річчю від дня заснування «Софіївки». (7-11 квітня 2026 р., м. Умань). Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2026. С.9-15.
3. Байрак О. М., Самородов В. М., Панасенко Т. В. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку. Полтава : Верстка, 2007. 276 с.
4. Косенко І.С., Храбан Г.Ю., Мітін В.В., Гарбуз В.Ф. *Дендрологічний парк Софіївка*. Київ: Наукова думка, 1996. 200 с.
5. Кушнір Н.В. Ботаніка і ботанічна ілюстрація, зв'язок та розвиток.

Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні: матеріали VI міжнародної наукової конференції, присвяченої Року Незламності України (м. Умань, 5–8 липня 2023 року). Умань: Національний дендрологічний парк “Софіївка” НАН України, 2023. С.170-180.

6. Львовичкіна А.М. *Екологічна психологія*. Київ: Міленіум, 2003. 120 с.
7. Матусяк А. У колі української сецесії. Львів: ЛА «Піраміда», 2016. 404 с.
8. Медведєв В. В. Єгорєнков А.І. Мистецтво краси та мистецтво лікування: естетичне виховання у формуванні евристичного мислення лікаря на прикладі фахового становлення свт. Луки (Войно-Ясенецького). «Духовність та милосердя в сучасній медичній практиці»: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Філософсько-гуманітарні читання. № 4. 2017. С. 235–241.
9. Ніколова М. Магноліи в България. *Природа*. София, 1973. Т.22. №5. С.50-51.
10. Bean W. *Trees and Shrubs Hardy in the British Isles*. London: Murray, 1973. Vol.2. P. 784.

ІНТРОДУКЦІЯ ЕКЗОТИЧНИХ РОСЛИН У КРИВОРУДСЬКОМУ ДЕНДРОПАРКУ

Бабарика В. Г., науковий співробітник КУ ПЗФ дендрологічний парк загальнодержавного значення «Криворудський» Полтавської обласної ради

Календар О. С., учитель біології

КУ ПЗФ Дендропарк «Криворудський» Полтавської обласної ради

Криворудський ліцей Семенівської селищної ради

Ми всі переживаємо складні часи. Наші славні Захисники боронять рідну землю та крок за кроком відбивають її у ворога. У цей період наш парк став справжньою віддушиною для відвідувачів. Ми продовжуємо дбати про довкілля, адже наша мета — зберегти і примножити цінну колекцію дендрофлори для майбутніх поколінь. Сьогодні інтродуковані рослини становлять 85% нашої колекції. Багато з них можна вважати екзотичними. Вони